

323. KÁROLYI MIHÁLY MIHÁLYFI ERNŐHÖZ

(Párizs, 1947. szeptember 22.)

Bizalmas értesülést szereztem arról, hogy a washingtoni State Departmentben senki sem tudott előre Nagy Ferenc rádiós szerepléséről. Ezt az információt megerősítette egy neves amerikai újságíró is. Nagy Ferenc szereplése a „Voice of America”-ban a rádió egyik munkatársának volt köszönhető, aki mindenáron becsempészte a műsorba a volt miniszterelnököt. Két amerikai szenátor szerint, akik tagjai a Marshall-tervvel kapcsolatban felállított és Európába küldött bizottságnak, ez a lépés súlyos hiba volt, annál is inkább, mert Nagy Ferenc az Amerika által hirdetett demokratikus procedúra ellen tiltakozott, amikor passzivitásra szólította fel a magyar választókat. A budapesti amerikai követ tiltakozott is Nagy Ferencnek a rádióban való szerepeltetése ellen. Utóbbi információt azonban fenntartással kell fogadni.

MOL XIX-J-1-j 17. doboz (egykorú másolat)

324. KÁROLYI MIHÁLY MIHÁLYFI ERNŐHÖZ

(Párizs, 1947. szeptember 23.)

Tárgy: Franciaország állásfoglalása a németkérdésben

Mint már korábban jelentettem, a lengyel és a francia kormány között vélemények kicserélése van folyamatban a németkérdéssel kapcsolatban. A tárgyalások kiindulópontja egy lengyel jegyzék volt, amelyet szeptember elején kapott kézhez – információ szerint – a francia kormány. E jegyzékben a lengyel kormány, miután bejelenti, hogy álláspontja a németkérdésben nem változott, felteszi a kérdést, hogy vajon Franciaország részvétele a háromhatalmi londoni konferencián augusztusban nem jelenti-e Franciaország német politikájának revideálását az amerikai felfogásnak megfelelően. A francia részről időközben a lengyel kormányhoz eljuttatott válaszról a Quai d'Orsay-n bizalmasan annyit mondanak, hogy abban a francia kormány kijelenti, hogy álláspontja a németkérdésben nem változott meg, a londoni konferencián való részvétele nem jelenti német politikájának revideálását, és hangsúlyozza, hogy megbízottja Londonban ismételtelen leszögezte a francia álláspontot a németkérdésben, melynek az a jellemzője, hogy Franciaország saját, valamint Németország többi szomszédainak biztonságát tartja szem előtt elsősorban.

A Quai d'Orsay köreiben [az] utóbbi napokban (szept. 23.) egyre határozottabban állítják, hogy a francia-lengyel eszmecsere ma már egy kölcsönös védelmi szerződésről való tárgyalás stádiumába lépett. Ezzel párhuzamosan francia-csehszlovák tárgyalások is folynának, de még kezdeti stádiumban vannak. Mindeme tárgyalásokról a francia sajtó egyelőre mélyen hallgat. A lengyel álláspontra vonatkozóan a Quai d'Orsay-n annyi ismeretes, hogy a kölcsönös segítségre vonatkozó kötelezettségét a lengyel kormány ki szeretné terjeszteni nemcsak *német* támadás esetére, hanem Németországgal *szövetséges* ország támadásának esetére is. Francia részről ezzel szemben az a vélemény alakult ki, hogy az ilyen kötelezettség vállalása túl messze vezetne. A franciák a szerződés érvényét korlátozni szeretnék „német támadás”, illetve „német támadópolitika” esetére. Hogy azonban a lengyel felfogásnak némi koncessziót tegyenek, a Quai d'Orsay-n új formulát találtak, amennyiben hajlandók belemenni a következő megállapodásba:

Ha a lengyel-német, illetve német-csehszlovák háború esetén egy *harmadik állam* támadja meg Lengyelországot (illetve Csehszlovákiát), Franciaország nemcsak Németország, de a harmadik állam ellen is köteles lenne segítséget nyújtani.

Érdekes, hogy a francia közvélemény előkészítése ilyen lengyel-francia, illetve francia-csehszlovák szerződés megkötésére a francia sajtóban még *egyáltalán* nem kezdődött meg, sőt a külügyminisztérium szócsövének tekintett „Le Monde” újabban ismételen állást foglal amellett, hogy Franciaország fogadja el a Nyugat-Németország újjáépítésére vonatkozó amerikai álláspontot és egyezzen bele abba, hogy a németországi francia övezetet még a novemberi konferencia *előtt* az angol-amerikai zónával egyesítsék, és így, ellentétben a francia külpolitika alapvető tézisével, feladják a francia zóna különállását, anélkül, hogy politikai ellenértékeket kapnának a francia biztonsági követelések vonalán. A Quai d’Orsay-n a „Monde” eme célzásaival kapcsolatban azt hangoztatták, hogy azok semmiképpen nem tükrözik a hivatalos francia felfogást. Tagadják, hogy a francia kormány állást foglalt volna a németországi francia zónának az angol-amerikai zónához való csatolása mellett. Állítják, hogy ezt a kérdést Franciaország nem is hajlandó tárgyalni, ha ugyanakkor nem tárgyalják az *egész* németkérdés-komplexumot, tehát Franciaországnak a Ruhr-medence és a Rajna-vidék állandó ellenőrzésére vonatkozó követeléseit is. A Quai d’Orsay-n azt állítják, hogy ezt a kérdést Franciaország csak a négy külügyminiszter konferenciáján hajlandó tárgyalni. Igaz ugyan, hogy az amerikaiak több ízben kifejezték azon óhajukat, hogy Franciaország egyesítse zónáját az angol-amerikai zónával, de Franciaország nem engedett régi álláspontjából.

Nincsen semmi alapja annak az állításnak, hogy az amerikai kölcsön ellenszolgáltatása a zónák fúziója lenne – mondotta ezzel kapcsolatban a francia külügyminisztérium szóvivője.

Franciaország fő szempontja a németkérdésben e felfogás szerint tehát továbbra is Franciaország politikai, katonai és gazdasági biztonsága. Aggodalmi a német termelési kapacitás felemelésével kapcsolatban tehát ugyanazok, mint a lengyelek aggodalmi, ahogy azok a francia kormányhoz intézett jegyzékben kifejezésre jutottak.

Kétségtelen, hogy [a] fenti kijelentések jól jellemzik a jelenlegi helyzetet, de fenntartással kell fogadni azokat a kijelentéseket, amelyek szerint Franciaország a *jövőben sem* fog változtatni ezen a felfogáson. Biztosra vehető, hogy a novemberi londoni négyhatalmi konferenciáig a zónakérdésben Franciaország nem fogja álláspontját revideálni. Bidault külügyminiszter, amikor a francia minisztertanácsban ismertette a zónák fúziójára vonatkozó amerikai szuggesztíókat, nem foglalt állást e kérdésben, és jelezte azt, hogy az amerikai *gazdasági* segítség és a németországi francia politika revíziója között megvan az összefüggés.

A négy külügyminiszter helyetteseinek egyébként október 6-án kellene Londonban találkozni, hogy előkészítsék a négy nagy novemberi konferenciáját. Jelenleg távirati úton tárgyalások folynak a nagyhatalmak között az októberi konferencia megnyitásának elhalasztásáról. Ennek a halasztásnak csupán technikai okai vannak. Ugyanezen okból nem tűzték ki a novemberi konferencia megnyitásának napját sem.

Hogy a novemberi konferencia fiaskója esetén a francia kormány elszánná-e magát arra, hogy revideálja álláspontját a németkérdésben és hajlandó lenne-e elfogadni az amerikai álláspontot a németországi zónapolitikát illetően, arra nézve eltérnek a vélemények, de sokan számolnak ennek lehetőségével. Persze azzal is számolni kell, hogy ez a francia közvélemény előtt szinte pártkülönbség nélkül népszerűtlen politika erős ellenállásba ütközne és súlyos belpolitikai nehézségeket is okozhatna.